

Undervisningsministeriet
Institutionsstyrelsen
Institutionskontor I
Frederiksholms Kanal 25
1220 København K.

Friskolernes Kontor

Prices Havevej 11
5600 Faaborg

Telefon 62 61 30 13
Telefax 62 61 39 11

df@friskoler.dk
www.friskoler.dk

Giro 828-2218
CVR nr. 46675118

att. Fuldmægtig Hanne Traberg

Dato: 22.01.10

Journal: 812/2

Vedr. høring over forslag til lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. (Internationale filialer og klassetrinskrav)

Dansk Friskoleforening skal hermed kommentere det foreliggende udkast til lovændring, hvor især ændringer til klassetrinskrav forventes at få markant betydning for en række skolars overlevelseshemmeligheder.

Om ændring af klassetrinskrav, lovens § 2 stk. 1 og 2.

Baggrunden for denne ændring har været en konkret sag, hvor det blev tydeligt, at Undervisningsministeriet ikke længere havde fælles forståelse med skolerne og skoleforeningerne om kravet i den gældende lovs § 2 stk. 1, hvorefter en fri grundskole mindst skal omfatte børnehaveklasse og 1. – 7. klassetrin. Under drøftelserne med ministeriet blev det klart, at der ikke i lovgivningen eller forarbejderne til friskoleloven findes nogen entydig tolkning af denne bestemmelse. Skolerne har altid forstået denne regel som et krav om, at de skulle udbyde undervisning på de nævnte klassetrin, mens det ikke var afgørende, om der faktisk var tilmeldt elever til den udbudte undervisning på hvert enkelt klassetrin. Ministeriet oplyste til gengæld, at man i en konkret sag tidligere havde tolket bestemmelsen som et krav om, at der til stadighed skal være undervisningsaktivitet på hvert enkelt klassetrin (1. – 7. kl.) og derfor ikke kunne anerkende, at en friskole kunne godkendes med elever på blot et enkelt klassetrin.

Den faktuelle uenighed om forståelse af lovens § 2 stk. 1 medførte i 2008 lukning af en skole, som umiddelbart før lukningen manglede elever på et enkelt klassetrin. Foreningen har siden fremkomsten af denne konkrete sag været i dialog med ministeriet, hvilket har resulteret i det fremsatte lovforslag, som vi dog kun kan betragte som en smule bedre end ministeriets seneste tolkning af lovbestemmelsen. Det fremsatte forslag vil med jævne mellemrum medføre lukning af skoler og stort set umuliggøre drift af ikke-tilskudsberettigede friskoler. Samtidig er lovforslaget uden det bredere perspektiv, som kunne begrunde en ændring, idet skolerne i dag virker i lokalområder, hvor kommunerne anvender folkeskolelovens muligheder for at drive skoler med færre klassetrin. Dette vil typisk medføre folkeskoler med 0 – 3. klassetrin, 0 – 6. klassetrin, 0 – 9. klassetrin eller overbygningsskoler. I denne virkelighed virker det antikveret, at frie grundskoler mindst skal omfatte 0 – 7. klassetrin, når en del skoler er stærkt påvirket af tidspunktet for overflytning af folkeskoleelever. På den baggrund har Dansk Friskoleforening foreslået, at det blev muligt at drive



skoler med mindst 6 sammenhængende klassetrin, der som minimum skulle omfatte enten børnehaveklasse eller 9. årgang.

Vi skal påvise et antal yderligere problemstillinger:

- Skolernes elevtal fordeler sig ofte uensartet på klassetrin, og specielt i tyndt-befolkede områder og „sølvbryllupskvarterer” kan skoler med mellemrum stå med flere årgange uden elever. Selv skoler med over 60 elever vil med mellemrum få problemer med at opfylde de nye klassetrinskrav i et af de tre intervaller, og for de mindste skoler vil fordelingskravet til 24 elever i realiteten betyde, at der i praksis vil gælde et højere elevtalskrav end 32 elever. For at råde bod på dette burde der indføres mulighed for opgørelse af elevtallet på et 3-års gennemsnit svarende til gældende friskolelovs § 19 stk. 1.
- Muligheder for at dispensere fra elevtalskravet efter tidligere friskolelov er meget lidt benyttet. Det skyldes kravet om, at en skole, som kun omfatter 0 – 5. klassetrin eller 0 – 6. klassetrin, skal træffe aftale med en anden fri grundskole eller kommunen om henvisning af eleverne. Denne henvisning indebærer, at skolernes undervisning skal koordineres m.h.t. undervisningsplan, målbeskrivelser og undervisningsmateriale. I praksis skal skolen altså afgive en del af sin undervisningsfrihed.
- Det bør fremgå af lovbemærkningerne, at påbud om opfyldelse af klassetrinskrav kun kan udstedes på grundlag af en opgørelse den 5. september og i umiddelbar forlængelse af indberetningen. En skole kan med den foreliggende tekst risikere at få et påbud i slutningen af et skoleår som følge af elevgrundlaget den 5. september i det forudgående kalenderår. Dette har næppe været hensigten og bør præciseres.
- Der har til stadighed eksisteret et mindre antal friskoler, som ikke har modtaget statstilskud, fordi de ikke har kunnet opnå det tilstrækkelige elevtal. Klassetrinskravene medfører, at disse skoler skal opnå mindst 24 elever for ikke at overgå til hjemmeundervisningsreglerne, hvilket i almindelighed er urealistisk. Denne konsekvens af lovændringen har vi tidligere påpeget, men ikke fået begrundet. Når man fremadrettet må forvente, at flere velfungerende skoler mister retten til at modtage statstilskud, skal man være opmærksom på, at skolerne heller ikke kan fortsætte friskoledriften uden statstilskud og i øvrigt er frataget mulighederne for at genvinde tilskudsretten i de første 12 mdr., selv om de får tilgang af elever. Denne ændring forekommer uforståelig og er ubegrundet.
- I bemærkningerne til lovforslagets enkelte bestemmelser begrundes klassetrinskravene med størrelsen af det pædagogiske miljø og elevernes muligheder for sociale relationer. Denne begrundelse er ganske ny i henseende til friskoleloven og kravene til skolernes udbud af undervisning. Begrundelsen forekommer at være et forsøg på at definere, hvad der er god skole, mens hensigten med friskoleloven er at give forældrene mulighed for selv at definere dette med respekt for niveauet i undervisningen. Vi finder bestemmelsen uklar og en glidebane for fremtidig forståelse af friskoleloven, da den bl.a. også kan opfattes som en hindring for samlæste klasser på tværs af de lovgivne klassetrinsintervaller.
- I samme bemærkningsafsnit oplyses, at en skole fortsat ikke kan lægge hovedvægten af sin undervisningsaktivitet i enten de første skoleår eller de sidste skoleår. Denne formulering er forhåbentlig direkte fejlagtig, da den medfører, at en skole ikke kan udbyde 5 spor i overbygningen og et enkelt spor i indskoling. Bestemmelsen skal formentlig fastslå, at en fri grundskole fort-



sat ikke kan bestå af de første 6 klassetrin eller de sidste 6 klassetrin, som bl.a. Dansk Friskoleforening har foreslået. Dette må vi stærkt beklage, da vi ikke formoder, at en skole uden 7. klassetrin forventes at få særlige problemer med det pædagogiske miljø og elevernes muligheder for sociale relationer.

- Frie grundskoler med kostafdeling blev med Tvindloven påført et klassetrinsproblem, idet kostafdelinger blev indskrænket til kun at kunne omfatte 6. – 10. klassetrin mod tidligere hele skoleforløbet. Da de mindre kostskoler dermed fik problemer med at opfylde elevtalskravet, blev loven ændret på Undervisningsministeriets foranledning, så elevtalskravet for kostskolernes vedkommende herefter kunne opgøres på 1. – 9. klassetrin. Det foreliggende forslag til lovændring får nu til konsekvens, at en kostskole skal have mindst 18 dagelever på 0 – 5. klassetrin og mindst 18 elever i kostafdelingen. Frie grundskoler med kostafdeling har altså fået et elevtalskrav på 36 elever. I betragtning af at en kostskole etablerer en særlig skole- og undervisningsidentitet, må det for de mindste kostskoler anses for næsten umuligt at skulle tiltrække det nødvendige antal dagelever på de yngste klassetrin. Loven burde indeholde en realistisk særbestemmelse for skoler med kostafdeling.

Dansk Friskoleforening skal i lyset af ovenstående bemærkninger foreslå, at friskolelovens § 2 stk. 1 ændres til et krav om udbud af undervisning på mindst 6 sammenhængende klassetrin, der som minimum omfatter børnehaveklasse eller 9. klasse. Foreningen ser ingen grund til at supplere elevtalskrav med bureaukratiske klassetrinskrav, men som hidtil alene en dokumentationspligt vedr. udbud af undervisning på et antal sammenhængende klassetrin.

Om ændring af reglerne for internationale filialer

Ændringen vedr. de internationale afdelinger/filialer begrundes med en tværministeriel analyse vedr. rekruttering af højt kvalificeret arbejdskraft, hvor forskellige barrierer er blevet identificeret. Umiddelbart forekommer det forunderligt, at undervisning på et europæisk hovedsprog skulle være en speciel opgave for frie grundskoler, men ikke for folkeskolen. Dansk Friskoleforening finder dog den internationale undervisning for værdifuld i en globaliseret verden, men det forekommer os besynderligt, at denne undervisning defineres som forbeholdt børn af forældre, der kun skal opholde sig i Danmark i kort tid. Dels vil opholdets varighed ofte være uvis, og dels vil en del danske statsborgere også kun opholde sig i Danmark for kortere tid mellem perioder med udstationering. Den anvendte definition synes altså noget uklar, ligesom det ikke forekommer klart, om filialerne skal opfylde klassetrinskrav som øvrige frie grundskoler.

Oprettelsen af filialer har hidtil været umulig, idet lovens krav om geografisk nærhed blev indført for at umuliggøre, at nyoprettede skoler kunne omgå anmeldelsesfristen ved at lade sig etablere som filial af en bestående friskole. Dansk Friskoleforening har i flere år foreslået, at det burde være muligt for bestående skoler at indlede et samarbejde om fælles ledelse og fælles administration, men forslaget er blevet afvist med den begrundelse, at loven ikke muliggjorde filialdannelser. Hvis filialdannelser alligevel kan etableres, når det ønskes af politiske grunde, har foreningen svært ved at gennemskue, hvorfor filialdannelser mellem etablerede skoler betragtes som uønskværdigt, da det kan muliggøre en mere rationel drift. Eftersom tilskud skal beregnes for den samlede institution (inkl. filialer), kunne en tilsvarende betingelse knytte sig til andre former for fællesdrift. Lovforslaget argumenterer med, at foræl-



dre med kortvarigt ophold i Danmark ikke på realistisk vis vil kunne tage initiativ til en ny friskole. Dette argument er dog næppe holdbart, da diverse virksomheder og institutioner har vist sig interesserede i at tage initiativ til oprettelse af internationale skoler, og filialvirksomhed på udelukkende en speciel, højprofileret skoleform virker derfor som forskelsbehandling. Mange bestående skoler har også svært ved at dække behovet for udvidelse, og de ville i en del tilfælde kunne spare væsentlige investeringer, dersom filialdrift var mulig for bestående skoler under friskoleloven.

Dansk Friskoleforening finder det besynderligt, at lovgivningen skal fastsætte minimumskrav til elevtallet på filialer. Dette kunne være en nødvendighed for at undgå spekulation i andre regler, såfremt muligheden for oprettelse af filialer var generelt gældende på skolerne, men det forekommer ganske unødvendigt i det foreliggende lovforslag. Elevtalskravet på filialer vil kun have den virkning, at muligheden nærmest vil være forbeholdt vore største byer, selv om der også eksisterer et vist behov i mindre bysamfund.

I øvrigt

I lovforslagets § 1, pkt. 6 under stk. 3 optræder efter vores vurdering en fejlagtig henvisning til lovens § 2, stk. 4, 3. pkt. Det burde være § 2 stk. 3, 3. pkt.

Konklusion

Dansk Friskoleforening finder det foreliggende forslag til lovændring for at være problematisk i en række henseender, og foreningen skal henstille, at det ændres og fremsættes uden unødvendige bureaukratiske bestemmelser og med et fremadrettet perspektiv.

Med venlig hilsen
p.f.v.

Ebbe Lilliendal,
landsformand

Cecil Christensen,
kontorleder